

Nr 38

Utlåtande i anledning av motioner om en upplysningskampanj beträffande de straffades problem.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I:293 av herr *Dahlén m. fl.* och II:376 av herr *Wedén m. fl.* hemställes — under hänvisning till motivering i de likalydande motionerna I:227 och II:297 — att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära igångsättande av en upplysningskampanj riktad till arbetsgivare och fackföreningsledare samt till de frivilliga föreningarna om de straffades problem.

I det särskilda avsnitt av motionerna I:227 och II:297 som anknyter till den här förevarande frågan erinrar motionärerna om förslag i motioner till 1967 års riksdag om en upplysningskampanj med syfte att upplysa arbetsgivare av olika kategorier om de straffades problem. Därvid föreslogs även en upplysningskampanj om "kriminalvårdens förutsättningar och arbetsuppgifter", riktad till allmänheten.

Motionärerna föreslår nu en upplysningskampanj med bred syftning, i första hand inriktad på t. ex. enskilda arbetsgivare, fackföreningsledare, verkstadsklubbsordförande etc. och frivilliga föreningar. Kampanjen bör syfta till att uppmuntra frivilliginsatser från enskilda människor och till att bereda den som genomgått rehabilitering ett normalt återinträde i arbetslivet. Ett allmänt problem för många straffade är brist på kontakt med enskilda och med samhället; undersökningar visar att hälften av de intagna på anstalt aldrig får vare sig brev eller besök. Det är uppenbart, anför motionärerna, att en verklig insats måste ske med hjälp av frivilliga — som ett komplement till samhällets åtgärder — för att kriminalvårdens målsättning skall uppnås.

Motionärerna uttalar, att den privata insatsen och den enskilda solidariteten med medmänniskor i svårigheter tycks vara mindre vanlig, åtminstone i organiserade former, i Sverige än vad som är fallet i många andra länder. Det positiva intresse för frivilliginsatser som märkts på senaste tiden i samband med den intensiva debatten om kriminalvårdens mål och medel är dock ett hoppfullt tecken. Det vore lämpligt att i detta läge skapa ytterligare intresse för privata insatser.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen II:297.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionerna från *kriminalvårdsstyrelsen*, som erinrar om vad styrelsen anfört i yttrande förra året i anledning av motioner om en upplysningskampanj angående straffades problem vid sökande av arbete (allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 32/1967). Styrelsen erinrade häri om Kungl. Maj:ts särskilda cirkulär den 15 september 1960 (nr 553) angående anställningsvillkor m. m. för partiellt arbetsföra inom statlig och statsunderstödd verksamhet

samt den 28 juni 1963 (nr 430) angående anställning av straffade personer m. fl. inom statlig och statsunderstödd verksamhet. Styrelsen redogjorde vidare för sin informationsverksamhet men framhöll, att kriminalvårdens organisation ännu var för svag för att effektivt kunna lösa arbetsanskaffningen för klientelet och därmed sammanhängande informationsproblem. I detta sammanhang redovisade styrelsen även vissa i petita framförda förslag.

Styrelsen avstyrkte 1967 års motioner om en upplysningskampanj och ansåg att den bästa vägen att nå motionärernas syften var att förstärka styrelsens resurser för information.

Styrelsen anför vidare :

De motionärer, som står bakom 1968 års motioner om en upplysningskampanj om de straffades problem, har i förhållande till förslagen i 1967 års motioner i samma ämne utvidgat ramen för den föreslagna upplysningen "om kriminalvårdens förutsättningar och arbetsuppgifter" till att omfatta inte bara arbetsgivare. I motionen anges sålunda att kampanjen bör i första hand inrikta sig på enskilda arbetsgivare, fackföreningsledare, verkstadsklubbsordförande etc. och frivilliga föreningar. I andra hand anges att kampanjen bör ha ett så vittgående syfte som att uppmuntra frivilliginsatser från enskilda människor i samhället och till att bereda dem som genomgått rehabilitering ett normalt återinträde i samhällslivet.

Vad sålunda och i övrigt anförs i de nu föreliggande motionerna ger inte styrelsen anledning att ändra den principiella inställning, som styrelsen givit uttryck för i sitt yttrande över 1967 års motioner. Hellre än att ordna en upplysningskampanj av den art som även 1968 års motionärer synes åsyfta — genom massmedia, upplysningsmöten, spridande av propagandamaterial o. s. v. — anser styrelsen att den bästa vägen för att nå motionärernas syften är att väsentligt förstärka kriminalvårdsorganisationens egna informatoriska resurser. Styrelsen kommer att i sina petita för budgetåret 1969/70 upprepa sina krav bl. a. på en fortsatt upprustning av skyddskonsulentorganisationen samt en utbyggnad av kontakterna mellan fångvårdsanstalterna och samhällslivet, inte minst arbetslivet. I sistnämnda avseende kommer styrelsen att ånyo föreslå inrättande av en tjänst hos styrelsen för allmän information, särskilda konsulenter för de intagnas fritids-, kontakt- och utbildningsverksamhet samt inrättande vid varje fångvårdsanstalt av en nämnd för att befrämja sådan verksamhet, i likhet med vad som redan är fallet i fråga om den andliga vården.

Sådana organisatoriska och informatoriska resurser skulle ge styrelsen möjlighet att långt bättre än nu utnyttja och kanalisera de värdefulla impulser, som — vid sidan av överdriven kritik och sensationsmakeri — präglat den livliga offentliga debatten om kriminalvården och som tagit sig uttryck i erbjudanden om stöd åt kriminalvården från åtskilliga enskilda organisationer, särskilt när det gäller kontaktverksamhet av olika slag vid fångvårdsanstalterna.

Kriminalvårdsstyrelsen anser sig slutligen böra kommentera motionärernas reflektion "att den privata insatsen och den enskilda solidariteten med medmänniskor i svårigheter tycks vara mindre vanlig, åtminstone i organiserade former, i Sverige än vad som är fallet i många andra länder". Styrelsen vill i korthet erinra om att i Sverige i motsats till åtskilliga andra stater, vården i frihet är den dominerande delen av kriminalvården. Denna frivård uppbärs i första hand av statliga tjänstemän inom övervakningsnämnds- och skyddskonsulentorganisationen, medan på andra håll motsvarande funktioner överläts åt frivilliga krafter. Detta sammanhänger med att i Sverige staten helt tagit sitt organisatoriska ansvar på detta område. Utomordentliga frivilliga insatser görs emellertid i Sverige vid sidan av den statliga verksamheten.

Styrelsen vill bl. a. criinra om att för de egentliga, personligt färgade övervakaruppgifterna anlitas huvudsakligen frivilliga krafter, till ett antal av omkring 10 000. Även organisatoriskt har detta kommit till uttryck. Övervakarna har sammanslutit sig i lokala föreningar, vilka kommer att ingå i ett riksförbund, som kan förväntas verksamt bidra till upplysningen på detta område. Det anförda torde, bland annat, vara ett bevis för att inom det svenska samhället finns mycken solidaritet med de medborgare, som kommit i svårigheter på grund av brottsligt beteende.

Utskottet

I motionerna hemställes om en upplysningskampanj riktad till arbetsgivare, fackföreningsledare och frivilliga föreningar om de straffades problem.

Utskottet behandlade förra året i sitt utlåtande nr 32/1967 motioner med yrkande om en kampanj i motsvarande syfte, riktad till arbetsgivare. Utskottet erinrade därvid bl. a. om Kungl. Maj:ts särskilda cirkulär den 15 september 1960 (nr 553) angående anställningsvillkor m. m. för partiellt arbetsföra inom statlig och statsunderstödd verksamhet och den 28 juni 1963 (nr 430) angående anställning av straffade personer m. fl. inom statlig och statsunderstödd verksamhet samt om de insatser samhället gör genom de arbetsförmedlande och kriminalvårdande organen för att underlätta arbetsanskaffning åt straffade personer även inom den enskilda och den kommunala sektorn.

Vidare anfördes i utlåtandet följande:

”Utskottet vill framhålla att strävanden att bryta negativa attityder inom arbetsmarknaden gentemot straffade arbetssökande måste bedrivas kontinuerligt. Enligt utskottets mening kan bestående resultat bäst vinnas genom att arbetsmarknadsmyndigheterna och kriminalvården tillförsäkras resurser för erforderliga arbetsvårdsåtgärder och för fortlöpande direkta kontakter på bred front med arbetsgivare för att underlätta dessa arbetssökandes placering på arbetsmarknaden. Utskottet förutsätter att man inom de statliga och statsunderstödda verksamhetsområdena konsekvent skall föregå med gott exempel i sin anställningspolitik. Det synes angeläget att myndigheterna ytterligare uppmärksammas på innehålllet i 1960 och 1963 års cirkulär, lämpligen i samband med att dessa publiceras på nytt efter den omarbetning som numera kan finnas påkallad.

Utskottet anser således att den statliga aktiviteten i första hand bör inriktas på förstärkning av åtgärder av ovan angivna slag. Utskottet vill även framhålla önskvärdheten av att arbetsmarknadsparterna i övrigt verkar i samma syfte, t. ex. genom att utfärda rekommendationer i frågan.”

Kriminalvårdsstyrelsen har i sitt yttrande i anledning av de nu föreliggande motionerna, liksom i sitt yttrande över förra årets motioner, uttalat uppfattningen att den bästa vägen att nå motionärernas syften är att väsentligt förstärka kriminalvårdsorganisationens egna informatoriska resurser.

Utskottet finner ej skäl frångå sin förra året intagna ståndpunkt till frågan hur den statliga aktiviteten på detta område bör inriktas och anser sig ej böra tillstyrka bifall till motionsyrkandet om en upplysningskampanj. Utskottet vill emellertid framhålla vikten av att erforderliga resurser ställs till förfogande för en effektiv informationsverksamhet som kan stödja de straffades återanpassning i samhället.

Under åberopande av vad ovan anförts får utskottet hemställa,
att de likalydande motionerna I:293 och II:376 icke måtte för-
anleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 7 maj 1968

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Möller (s), Oscar Carlsson (s), Hedlund (s), Eric Gustaf Peterson (fp), Helge Karlsson (s), Karl Pettersson (s)*, fru Hultell (h), herrar Kilsmo (fp), Ernst Olsson (cp), fru Diesen (h), herr Ove Karlsson (s) och fru Nilsson (cp);

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm (s)*, fru Jäderberg (s)*, herrar Hamrin i Kalmar (fp), Svensson i Kungälv (s), Wikner (s), Nilsson i Bästekille (h), Andersson i Örebro (fp) och Nilsson i Agnäs (h).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Eric Gustaf Peterson* (fp) och *Ernst Olsson* (cp), fru *Nilsson* (cp) samt herrar *Hamrin* i Kalmar (fp) och *Andersson* i Örebro (fp), vilka ansett att utskottets utlåtande fr. o. m. det avsnitt som börjar med orden "Kriminalvårdsstyrelsen har" samt utskottets hemställan bort erhålla följande lydelse:

"För att den kriminalpolitik om vilken riksdagen i olika sammanhang fattat beslut skall kunna förverkligas krävs inte bara institutioner och tjänster. Modern kriminalvård kan inte fungera utan sammanhang med samhället i övrigt. Om fackföreningar, arbetsgivare och myndigheter har en oförstående inställning till kriminalvårdens rehabiliteringssträvanden är det svårt att nå varaktiga resultat. Detta har tidigare påpekats av utskottet. För att de fortlöpande kontakter med arbetsgivare på bred front som tidigare förordats av utskottet skall bli verklighet krävs en samlad statlig insats. De synpunkter som riksdagen under förra året givit till känna har ännu inte givit märkbara resultat, delvis beroende på att kriminalvårdsstyrelsen inte erhållit resurser för att förverkliga de önskemål om informationsverksamhet som då framfördes. Inte heller har cirkulären från 1960 och 1963 angående anställningsvillkoren för partiell

arbetsföra respektive angående anställning av straffade personer m. fl. inom statlig tjänst ännu omarbetats i enlighet med riksdagens beslut 1967.

Utskottet anser att en samlad kampanj om de straffades situation bör genomföras. Huvudansvaret för en sådan kampanj kan i enlighet med kriminalvårdsstyrelsens eget förslag i dess yttrande i anledning av föreliggande motioner läggas på kriminalvårdsstyrelsen. Utskottet vill framhålla vikten av att erforderliga resurser ställs till förfogande för sådan informationsverksamhet. Kampanjen bör drivas i samråd med övriga myndigheter som berörs av de straffades problem.

Under åberopande av vad ovan anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I:293 och II:376 måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära igångsättande av en upplysningskampanj riktad till arbetsgivare och fackföreningsledare samt till de frivilliga föreningarna om de straffades problem.”